

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ O. A.**, bývajúcej v T., **2/ M. B.**, bývajúceho v S., **3/ J. B.**, bývajúceho v S., **4/ F. B.**, bývajúceho v S., **5/ P. B.**, bývajúceho v K., **6/ P. B.**, bývajúceho v K., **7/ A. B.**, bývajúcej v B., **8/ M. B.**, bývajúcej v D., **9/ E. B.**, bývajúcej v B., **10/ R. B.**, bývajúceho v B., **11/ Z. B.**, bývajúceho v D., **12/ Ž. B.**, bývajúcej v B., **13/ H. B.**, bývajúcej v S., **14/ V. B.**, bývajúcej v S., **15/ P. B.**, bývajúceho v S., **16/ J. Č.**, bývajúceho v B., **17/ M. Č.**, bývajúceho v P., **18/ H. Č.**, bývajúcej v S., **19/ J. Č.**, bývajúceho v S.4, **20/ F. Č.**, bývajúceho v P. 26, **21/ M. Č.**, bývajúceho v K., **22/ M. Č.**, bývajúceho v I., **23/ Ing. Š. Č.**, bývajúceho v S., **24/ V. D.**, bývajúcej v S., **25/ F. D.**, bývajúceho v L., **26/ A. D.**, bývajúceho v S., **27/ A. D.**, bývajúceho v S., **28/ E. D.**, bývajúceho v S., **29/ H. D.**, bývajúcej v K., **30/ P. D.**, bývajúceho v S.1, **31/ J. D.**, bývajúceho v I., **32/ P. D.**, bývajúceho v S., **33/ P. D.**, bývajúceho v S., **34/ Ing. Š. D.**, bývajúceho v S., **35/ V. D.**, bývajúcej v S., **36/ F. D.**, bývajúceho v D., **37/ PhDr. V. D.**, bývajúcej v B., 2, **38/ O. F.**, bývajúcej v T., **39/ O. G.**, bývajúcej v S., **40/ F. G.**, bývajúceho v S., **41/ M. H.**, bývajúcej v S.7, **42/ J. H.**, bývajúceho v S., **43/ K. H.**, bývajúcej v S., **44/ O. H.**, bývajúcej v T., **45/ J. H.**, bývajúceho v S., **46/ J. H.**, bývajúceho v S., **47/ R. I.**, bývajúcej v L., **48/ M. C.**, bývajúcej v B., **49/ M. I.**, bývajúcej v S., **50/ M. I.**, bývajúcej v T., **51/ A. J.**, bývajúceho v S., **52/ M. J.**, bývajúceho v Ž., **53/ Ing. P. J.**, bývajúceho v Ž., **54/ A. K.**, bývajúcej v S., **55/ E. K.**, bývajúceho v N., **56/ A. K.**, bývajúcej v S., **57/ A. K.**, bývajúcej v B., **58/ H. K.**, bývajúcej v B., **59/ E. K.**, bývajúceho v K., **60/ A. K.**, bývajúcej v B., **61/ JUDr. E. L.**, bývajúcej v B., **62/ E. L.**, bývajúcej v S., **63/ Š. M.**, bývajúcej v B., **64/ E. M.**, bývajúceho v S., **65/ E. M.**, bývajúcej v N., **66/ Š. M.**, bývajúceho v B., **67/ A. M.**, bývajúcej v P., **68/ M. M.**, bývajúceho v D., **69/ A. M.**, bývajúcej v S., **70/ J. N.**, bývajúcej v S., **71/ J. N.**, bývajúceho v H., **72/ M. N.**, bývajúcej H., **73/ F. N.**, bývajúceho v S., **74/ M. O.**, bývajúceho v S., **75/ F. O.**, bývajúceho v I., **76/ J. P.**, bývajúcej v S., **77/ H. P.**, bývajúcej v S., **78/ O. P.**, bývajúceho v S., **79/ F. P.**, bývajúceho v S., **80/ Ing. J. P.**, bývajúceho v P., **81/ M. M.**, bývajúcej v B., **82/ S. P.** bývajúcej v D., **83/ Š. P.**, bývajúceho v B., **84/ A. P.**, bývajúcej v S., **85/ L. P.**, bývajúceho v S., **86/ J. P.**, bývajúceho v S., **87/ J. P.**, bývajúceho v L., **88/ A. P.**, bývajúcej v S., **89/ P. P.**, bývajúcej v S., **90/ P. P.**, bývajúceho v S., **91/ Š. P.**, bývajúceho v S., **92/ D. P.**, bývajúcej v M., **93/ H. R.**, bývajúcej v S., **94/ A. S.**, bývajúcej v L., **95/ Ing.**

A. S., bývajúceho v K., 96/ A. Š., bývajúcej v S., 97/ V. Š., bývajúcej v S., 98/ J. Š., bývajúceho v S., 99/ J. Š., bývajúceho v S. P., 100/ M. Š., bývajúceho v D., 101/ P. Š., bývajúceho v D., 102/ O. Š., bývajúceho v P. 528, 103/ Š. Š., bývajúceho v S., 104/ A. Š., bývajúceho v S., 105/ A. Š., bývajúceho v T., 106/ M. Š., bývajúceho v S., 107/ A. Š., bývajúcej v S., 108/ A. Š., bývajúceho v S., 109/ J. Š., bývajúceho v S., 110/ A. Š., bývajúcej v S., 111/ E. Š., bývajúcej v S., 112/ A. Š., bývajúcej v B., 113/ A. T., bývajúcej v S., 114/ J. T., bývajúceho v D., 115/ A. T., bývajúcej v S., 116/ Ing. S. T., bývajúceho v D., 117/ E. T., bývajúceho v S., 118/ F. T., bývajúceho v S., 119/ A. U., bývajúcej v I., 120/ E. U., bývajúcej v N., 121/ R. V., bývajúcej vo Z., 122/ E. V., bývajúcej v K., 123/ A. V., bývajúcej v Ž., 124/ J. V., bývajúceho v D., 125/ H. V., bývajúcej v B., 126/ A. V., bývajúcej v D., 127/ J. Z., bývajúceho v B., žalobcovia 1/ až 45/, 47/ až 53/, 56/, 57/, 59/, 60/, 62/ až 76/, 78/ až 98/, 100/ až 122/ a 124/ až 127/, zastúpení JUDr. D. D., advokátom v P., proti žalovaným 1/ P. D. B. a 2/ F. M., bývajúcemu v H., o **určenie neplatnosti kúpnej zmluvy**, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 27 C 33/2006, o dovolaní žalobcov 1/ až 45/, 47/ až 53/, 56/, 57/, 59/, 60/, 62/ až 76/, 78/ až 98/, 100/ až 122/ a 124/ až 127/, proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 8. marca 2007 sp. zn. 4 Co 274/2006 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 8. marca 2007 sp.zn. 4 Co 274/2006 vo výroku, ktorým napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo zvyšujúcej časti zmenil tak, že žalobu žalobcov zamietol, **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Trenčín rozsudkom z 21. júna 2006 č.k. 27 C 33/2006-202 určil, že kúpna zmluva a zriadenie vecného bremena – predkupné právo s vecným právom spočívajúcom v záväzku prednostne odpredať nehnuteľnosti pkn. č. X., X., X., X., X., X., X., X., X. a X. kat. úz. S., za cenu 300 000,-- Sk uzavretú medzi žalovanými 1/ a 2/ 17. decembra 2003, ktorej vklad bol povolený Správou katastra Ilava pod č. V X., je neplatná. Mal za to, že v danej veci sú splnené podmienky určovacej žaloby o určenie neplatnosti právneho úkonu. Účastníci konania majú vecnú legitimáciu a na požadovanom určení majú žalobcovia naliehavý právny záujem, keď od výsledku súdneho konania bude priamo závisieť posúdenie

ich reštitučného nároku. Ďalej dospel k záveru, že predmetná zmluva obsahuje podstatné náležitosti pre uvedený právny úkon, avšak z vykonaného dokazovania vyplýva, že primárne nesledovala prevod vlastníctva zo žalovaného 1/ na žalovaného 2/, ale svojou podstatou jej účelom bolo znemožniť navrátenie vlastníctva pozemkov, ktoré boli predmetom napadnutej kúpnej zmluvy na žalobcov, nakoľko v zmysle § 6 ods. 1 písm. a/ zák. č. 503/2003 Z.z., vlastníctvo k pozemkom alebo k jeho častiam nemožno navrátiť, ak pozemok je vo vlastníctve fyzickej osoby. Uzavrel, že predmetná kúpna zmluva sledovala výlučný záver, ktorý je v rozpore s účelom kúpnej zmluvy a preto je podľa § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatná, nakoľko svojím obsahom a účelom odporuje zákonu. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. tak, že žalovaným uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom trovy konania 13 966,50 Sk do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

Na odvolanie žalobcov 1/ až 45/, 47/ až 53/, 55/ až 127/ proti výroku o náhrade trov konania a na odvolanie žalovaných Krajský súd v Trenčíne rozsudkom z 8. marca 2007 sp.zn. 4 Co 274/2006 rozhodol tak, že rozsudok súdu prvého stupňa vo vzťahu k žalobcom 46/ a 54/ zrušil a konanie s poukazom na § 221 ods. 1 písm. e/ ods. 2 O.s.p. z dôvodu, že návrh na začatie konania v danej veci nepodali, zastavil. Vo zvyšujúcej časti napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu žalobcov zamietol. Žalovaným náhradu trov konania nepriznal. Podľa jeho názoru kúpna zmluva uzavretá 17. decembra 2003 medzi žalovaným 1/ ako predávajúcim a žalovaným 2/ ako kupujúcim, predmetom ktorej boli nehnuteľnosti v žalobe uvedené, nie je absolútne neplatný právny úkon. Právne významným účelom každej zmluvy je totiž taký účel, ktorý sledujú všetci účastníci zmluvy alebo ho sleduje len niektorý z účastníkov, ostatní však o tomto ciele nevedia alebo ho z okolností, za ktorých k zmluvnému dojednaniu dochádza, musia predpokladať. Ak sleduje jedna zo strán právneho úkonu (zmluvy) dosiahnutie účelu, ktorý nie je vyjadrený v obsahu právneho úkonu, a o ktorom druhá strana nevie a vedieť nemôže, ide len o pohnútku, ktorá je právne bezvýznamná a nemá na platnosť právneho úkonu vplyv. Odvolací súd z výsluchu žalovaného 2/ nemal preukázanú jeho vedomosť, že žalovaný 1/ prevodom sporných nehnuteľností sledoval účel, ktorý nebol vyjadrený v obsahu predmetnej kúpnej zmluvy, t.j. zabráneniu dosiahnutia účelu reštitučného zákona. Odvolací súd mal za to, že kúpna zmluva uzavretá medzi žalovanými 1/ a 2/ 17. decembra 2003 o prevode sporných nehnuteľností, na ktoré mohli žalobcovia uplatniť reštitučný nárok vzhľadom na okolnosti, za ktorých k uzavretiu tejto kúpnej zmluvy došlo, svojím účelom neobchádza zákon ani sa neprieči dobrým mravom v zmysle § 39 Občianskeho

zákonníka, nakoľko bolo preukázané, že žalovaný 2/ nemal vedomosť o prípadnom úmysle žalovaného 1/, že uzavretím uvedenej kúpnej zmluvy sledoval vylúčenie uplatnenia reštitučného nároku žalobcov. Odvolací súd preto nevzhliadol rozpor kúpnej zmluvy zo 17. decembra 2003 ako celku, vrátane dojednania predkupného práva a zriadenia vecného bremena s ustanovením § 39 Občianskeho zákonníka. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 224 ods. 2, § 142 ods. 1 a § 151 ods. 1 O.s.p. tak, že úspešným žalovaným náhradu trov nepriznal, nakoľko si ju neuplatnili.

Proti zmeňujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia 1/ až 45/, 47/ až 53/, 56/, 57/, 59/, 60/, 62/ až 76/, 78/ až 98/, 100/ až 122/ a 124/ až 127/. Prípustnosť dovolania vyvodzovali z ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p. a ako dovolací dôvod uvádzali ustanovenie § 241 ods. 2 písm.b/ a c/ O.s.p. Navrhli rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom výroku zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Sporná zmluva bola registrovaná na Správe katastra Ilava koncom decembra 2003 pod č. V., keď už zákon č. 503/2003 Z.z. z 24. októbra 2003 bol uverejnený v Zbierke zákonov SR 2. decembra 2003. Žalovaný 1/ vedel, že sa stáva povinnou osobou podľa § 4 ods. 2 zák.č. 503/2003 Z.z. a nemôže pozemok previesť odo dňa účinnosti tohto zákona do vlastníctva iného, pretože tento špeciálny zákon v tejto skutkovej podstate vyslovil, že takýto úkon je neplatný. Keďže žalovaný 1/ chcel obísť toto ustanovenie rozhodol sa, že do účinnosti zákona teda do 1. januára 2004 prevedie vlastníctvo na žalovaného 2/, nakoľko vlastníctvo k pozemkom alebo ich častiam nemožno navrátiť, ak pozemok je vo vlastníctve fyzickej osoby (§ 6 ods. 1 písm. a/ zák.č. 503/2003 Z.z.). Žalovaný 1/ prevedením vlastníctva na žalovaného 2/ nastolil taký právny stav, aby znemožnil nastolenie ich vlastníctva k označeným pozemkom. Mal za to, že právne úkony urobené s takýmto zámerom sú neplatné podľa § 39 Občianskeho zákonníka pre rozpor s účelom zákona alebo jeho obchádzanie. Skúmanie platnosti takýchto právnych úkonov, ako to urobil odvolací súd, sa nemohlo obmedziť na účelové tvrdenie žalovaného 2/.

Žalovaný 1/ žiadal dovolanie žalobcov ako nedôvodné zamietnuť.

Žalovaný 2/ sa k dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré

možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Podľa § 242 ods. 2 písm. b/ O.s.p. dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch, keď od rozhodnutia o napadnutom výroku závisí výrok, ktorý dovolaním nebol dotknutý.

Dovolací súd vychádzajúc z vyššie citovaného ustanovenia preskúmal napadnutý rozsudok aj vo vzťahu k žalobcom, ktorí dovolanie proti nemu nepodali. Vzhľadom na vzťah závislosti vyplývajúci z hmotného práva (predmet sporu - určenie neplatnosti označenej kúpnej zmluvy), dovolací súd považuje za správne nepripustiť stav, v ktorom by prípadne existovali dva rozsudky riešiace otázku platnosti tej istej zmluvy, avšak vo vzťahu k jednotlivým žalobcom rozdielne.

Predmetom súdneho konania je určenie neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej 17. decembra 2003 medzi žalovaným 1/ ako predávajúcim a žalovaným 2/ ako kupujúcim.

Neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom (§ 39 Občianskeho zákonníka).

Podľa § 4 ods. 2 veta prvá zák. č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len zák. č. 503/2003 Z.z.) povinná osoba je povinná s pozemkom až do navrátenia vlastníctva k pozemkom oprávnenej osobe nakladať so starostlivosťou riadneho hospodára a nemôže pozemok previesť odo dňa účinnosti tohto zákona do vlastníctva iného; takýto úkon je neplatný.

Podľa § 6 ods. 1 písm. a/ zák. č. 503/2003 Z.z. vlastníctvo k pozemkom alebo k jeho častiam nemožno navrátiť, ak pozemok je vo vlastníctve fyzickej osoby a právnickej osoby okrem povinnej osoby (§ 4 ods. 1).

Podľa § 2 zák. č. 1/1993 Z.z. o Zbierke zákonov Slovenskej republiky o všetkom, čo bolo v Zbierke zákonov uverejnené, platí domnienka, že dňom uverejnenia sa stalo známym každému, koho sa to týka; domnienka o znalosti vyhlásených všeobecne záväzných právnych predpisov je nevyvrátiteľná.

Podľa § 3 ods. 1 cit. zákona všeobecne záväzné predpisy a rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky uvedené v § 1 ods. 1 nadobúdajú platnosť dňom ich vyhlásenia v Zbierke zákonov.

Absolútne neplatný právny úkon v zmysle citovaného zákonného ustanovenia (§ 39 Občianskeho zákonníka) je taký právny úkon, ktorý nie je dovolený. O nedovolenosť (a teda aj o absolútnu neplatnosť) právneho úkonu ide vtedy, ak svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza. Obchádzanie zákona obsahom alebo účelom právneho úkonu spravidla znamená, že právny úkon síce neodporuje výslovnému zneniu konkrétneho zákonného ustanovenia, avšak svojimi dôsledkami sleduje cieľ, ktorý smeruje k nedodržaniu zákona. Pod „zákonom“ pritom treba rozumieť všetky právne predpisy, ktoré majú silu zákona (teda nielen samotný Občiansky zákonník). Takýmto predpisom je nepochybne aj zák. č. 503/2003 Z.z., ktorý v ustanovení § 6 ods. 1 písm. a/ ustanovuje, že vlastníctvo k pozemkom alebo ich častiam nemožno navrátiť, ak pozemok je vo vlastníctve fyzickej osoby.

Z obsahu spisu je nepochybné a medzi účastníkmi nesporné, že v konaní pred Okresným súdom Partizánske vedenom pod sp.zn. 3 C 164/01 sa žalobcovia domáhali určenia, že žalovaný 1/ (P. D. B.) nie je vlastníkom pozemkov žalobcami označenými. Aj keď v konaní pred súdom prvého stupňa neboli úspešní svoje odvolanie proti rozsudku Okresného súdu Partizánske z 11. novembra 2002 č.k. 3 C 164/01-321 vzali späť z dôvodu uplatnenia svojich nárokov podľa reštitučného zákona (zák. č. 503/2003 Z.z.), ktorého účelom bolo navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré neboli vydané podľa osobitného predpisu (zák. č. 229/1991 Zb.), za splnenia podmienok v zákone uvedených. Národná rada Slovenskej republiky sa na zákone č. 503/2003 Z.z. uzniesla 24. októbra 2003 s tým, že tento bol uverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky 2. decembra 2003 so stanovením účinnosti od 1. januára 2004. Zákon v § 6 ods. 1 okrem iného vylučoval možnosť navrátenia vlastníctva k pozemkom alebo k jeho častiam v prípade, že pozemok je vo vlastníctve fyzickej osoby. Je nepochybné, že žalovaný 1/ mal vedomosť (zo súdneho konania vyššie uvedeného),

že žalobcovia navrátenie sporných pozemkov budú požadovať v reštitučnom konaní, pričom vzhľadom na znenie zák. č. 503/2003 Z.z., obsah ktorého bol známy od 2. decembra 2003, nemohol mať pochybnosti o svojich povinnostiach povinnej osoby. Zákon č. 503/2003 Z.z. v § 4 ods. 2 (tzv. blokačné ustanovenie) odo dňa účinnosti zákona vylučoval povinnú osobu z možnosti previesť pozemok do vlastníctva iného a to pod následkami neplatnosti takéhoto úkonu. V prejednávanej veci spornú kúpnu zmluvu žalovaný 1/ ako predávajúci a žalovaný 2/ ako kupujúci uzavreli 17. decembra 2003 (teda pred nadobudnutím účinnosti zák. č. 503/2003 Z.z.), avšak účastníci tejto zmluvy dosiahli cieľ, ktorý v konečnom dôsledku znamená, že žalobcovia v dôsledku toho, že sa sporné pozemky stali vlastníctvom fyzickej osoby boli vylúčené z možnosti ďalšími právnymi prostriedkami domôcť sa navrátenia vlastníctva k sporným pozemkom podľa zák. č. 503/2003 Z.z. (za predpokladu splnenia zákonom predpokladaných podmienok).

Rozhodnutie odvolacieho súdu bez zohľadnenia vyššie uvedeného a jeho obmedzenie sa (pri skúmaní platnosti predmetnej zmluvy) len na posúdenie, či žalovaný 2/ mal vedomosť o prípadnom úmysle žalovaného 1/ uzavretím predmetnej kúpnej zmluvy vylúčiť žalobcov z možnosti uplatniť reštitučný nárok, bez vyhodnotenia všeobecne známej skutočnosti – prijatia zák. č. 503/2003 Z.z. vo vzťahu k žalovanému 2/, ako aj vedomosti žalovaného 2/ o poznámke na príslušnom LV o prebiehajúcim súdnom konaní (o určení, že žalovaný 1/ nie je vlastníkom sporných pozemkov) nemožno považovať za vecne správne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom výroku zrušil podľa § 243b ods. 2 O.s.p. a vec mu vrátil v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júna 2009

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Emília Kišacová

